

GUMILJOV KIVÉGZÉSE

Nyikolaj Gumiljov (1886-1921) az orosz költészet egyik legférfiasabb alakja. Már korai verseiben a konkviztádorok sorsára vágyik; 1909-10-ben részt vesz egy afrikai expedícióban, s az utazás-ihlette versek életműve fontos részét alkotják; a háborút lelkesen fogadja, s a harcokban két György-keresztet szerezve közlegényből emelkedik hamarosan a tisztikarba, s rettenetesen élvezi az új szerepet. (Akárcsak Apollinaire, a nagy francia költő, aki szintén örömmel fekszik bele a lövészárkok sarába – igaz, Gumiljovnál kisebb szerencsével, mert míg az egyetlen karcolás nélkül ússza meg a háborút, Apollinaire halálát a fronton szerzett fejsérülés okozza.) Ugyanakkor tökéletesen megformált verseket írt, megalapítja a költők céhét (a középkorias „céh” szó a mesterségbeli tudás tiszteletére utal), s a szimbolistákkal szembeforduló akmeista mozgalmat. A „férfias” irányzat egyik legfontosabb költője nő – Anna Ahmatova, aki 1910-ben Gumiljov felesége lesz. (Később elhidegülnek egymástól, elválnak, de Anna egyetlen fia a Gumiljov nevet viseli – a sztálini időkben már bélyegként.) Gumiljovot 1917-ben nyugatra küldik a szövetségesekhez irányított expedíciós hadtest kötelékében. Párizsba, majd Londonba kerül, ott éri az októberi forradalom híre. Nem politikus alkat, ezért nem lát veszélyt a hazatérésben. A polgárháborúban nem vesz részt egyik oldalon sem, ezért eszébe sem jut, hogy katonatiszti múltja miatt bántódás érheti. Folytatja költői, irodalomszervezői munkásságát, s az Ahmatovával való végleges szakítás után újra megnősül. S váratlanul – 1921. augusztus 3-án – letartóztatják azzal a váddal, hogy részt vett a Tagancev-féle fehértiszti összeesküvésben. Az egész irodalmi élet, még Gorkij is megmozdul az érdekében, de a CSEKA hajthatatlan – bár a költőre csak azt tudják rábizonyítani, hogy ismerte az összeesküvés vezetőit (hogyne ismerte volna – tisztársai voltak), halálra ítélik és az ítéletet augusztus 24-én végre is hajtják. Ő lett a bolsevik „igazságszolgáltatás” első költőáldozata, akinek halála még nem félelmet és meghunyászkodást, hanem értetlenséget és felháborodást váltott ki az orosz értelmiségben. A viharos tiltakozás egyik kiváltója volt a szovjet kormányzat újabb intézkedésének, amelynek értelmében értelmiségiek – tudósok, írók, művészek – százait utasították ki a Szovjetunióból. (Brezsnyev a hetvenes években tért vissza ehhez a gyakorlathoz – lásd Szolzsenyicin, Brodskij külföldre száműzését.) Lenin ez idő tájt mondta az orosz intelligenciáról: „Ez nem a nép agya, hanem a szara.”

[illegible]

életműre. Vessünk rá némi fényt: azt, ami verseiből árad!

Szonett

Mint
konkvisztádor, vaspáncélba bújva,

E földön könnyű
szívvel járok én,

Hol édent lelve
kertek lágy ölén,

Hol éjlő
mélységek fölé hajolva.

Ködöt dagaszt
csillagtalan borúja

A mennynek...
ám vidít a vak remény,

S hiszek derengő
csillagomban, én,

A konkvisztádor,
vaspáncélba bújva.

S ha ezen a
világon nem lehet

Széttörni az
utolsó láncszemet,

Hát jöjjön a
halál, akármiféle!

Megvívok véle,
és ha végzetem

Lesújt reám,
talán halott kezem

A kék virágot
leszakítja végre.

Halál

Sápadt arccal,

hamuszín ruhában

Jössz felém,
szelíd szemű leány.

Nem ilyennek
láttalak korábban,

Kürtök, csengő
kardok évadán.

Aranylóan-
mámoros, robogtál,

Kitakarva fénylő
kebledet.

Vérszínű
ködökbe hasítottál

Utat, mely a
mennyekbe vezet.

Mint az örök
szomjú Asztreiának,

Mély volt és
csodás tekinteted,

És a vér is
sebesebben áradt,

S izmosabbak
lettek a kezek.

Más vagy
mostan, de tebenned én e

Régi álmomat
felismerem.

Csalogattál
mennyek énekével,

S megtaláljuk
egymást odafenn.

Káin utódai

Nem hazudott a
bús-szigorú szellem,

bsp S földmélyben,
míg gyémántot köszörül,
Gránitba váj,
arról fecseg a forrás,
Dalol, kiált - a
tört szíl merre dűl,
S hol
lombosodnak épp a szikomorfák.

Ó, bárcsak én is
lelnék oly hazát,
Hol nem kell
énekelni és zokogni,
Csak végtelen
évezredekén át
Némán az égi
kékbe magasodni.

[\(Délmagyarország, 1991. október 26.\)](#)

[A Délmagyarországban közölt versek szövege több helyen eltér a későbbi kötetben is megjelent fordításokétól. (Nyikolaj Gumiljov versei Baka István fordításában,

Szeged, JATE Szláv Filológiai Tanszéke, 1995)]

(A ***Baka István művei. Publicisztikák, beszélgetések*** című kötetből)

[← Előző oldal](#) [Következő oldal →](#)